

Nr 41/1970.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y -
r e l s e s framställning till Ålands
landsting med förslag om utverkande hos
Ålandsdelegationen av ett extraordinarie
anslag för byggande av ett skolhus för
Ålands sjömansskola.

Den 18 juni 1964 har Republikens President stadfäst Ålandsdelegationens beslut av den 2 april 1963 angående beviljande av ett extraordinarie anslag om 60.000 mark för utarbetande av ritningar och för andra inledande åtgärder för en ombyggnad av 4/mbk Pommern till en sjömansskola på Åland. Till följd av ändrade förhållanden har landstinget den 23 mars 1967 hemställt, att Ålandsdelegationen skulle godkänna sådan ändring av villkoren i beslutet den 2 april 1963, att det landskapet Åland beviljade statsanslaget om 60.000 mark för utarbetande av ritningar och för andra inledande åtgärder för en ombyggnad av 4/mbk Pommern till sjömansskola på Åland till återstående belopp skulle få användas för införskaffande av ritningar och för andra inledande åtgärder för uppförande av en sjömansskola i land på Åland.

Landstingets ovannämnda framställning av den 23 mars 1967 har ännu icke formellt slutbehandlats i Ålandsdelegationen men den 13 juni 1969 har Republikens President stadfäst Ålandsdelegationens beslut av den 28 maj 1969 om beviljande av ett 400.000 mark stort extraordinarie anslag för istandsättande av 4/mbk Pommern såsom museifartyg.

På framställning av direktionen för Ålands sjömansskola, beslöt landskapsstyrelsen den 20 december 1967, att skollokaliteter för Ålands sjömansskola skulle planeras i anslutning till om- och tillbyggnaden av Ålands sjöfartsläroverk, vilket alltså hade inneburit, att Ålands sjöfartsläroverk, Ålands tekniska skola och Ålands sjömansskola hade inordnats i samma byggnad med vissa för alla tre skolorna gemensamma utrymmen.

Det för en tillbyggnad av Ålands sjöfartsläroverk med ändamålsenliga lokaliteter även för Ålands tekniska skola och Ålands sjömansskola disponibla tomtområdet kunde emellertid antagas vara i någon mån för litet för förverkligandet av planerna på ett gemensamt skolkomplex för alla de tre skolorna. Detta, samt omständigheter av övervägande ekonomisk natur gjorde landskapsstyrelsen nödsakad att hos Mariehamns stad begära förslag till nya tomtområden, där ifrågavarande gemensamma skolhusbyggnad kunde förläggas och nödiga parkerings- och andra utrymmen utan svårigheter anordnas. Stadsstyrelsen i Mariehamn kunde också i början av år 1969 erbjuda landskapet tre olika tomtalternativ, av vilka dock det alternativ, som erhållit förord av rådgivande kommissionerna för Ålands sjöfartsläroverk och Ålands tekniska skola

ävensom av direktionen för Ålands sjömansskola, icke kunde förordas av Mariehamns stads brandchef på grund av det föreslagna områdets närhet till stadens oljehamn. Även om brandmyndigheternas berörda ståndpunktstagande i belysningen av senare erhållen utredning måhända kunde upptagas till förnyad diskussion, var landskapsstyrelsen ändock hösten 1969 nödsakad att vid bedömningen av möjligheterna att förverkliga detta kostnadskrävande byggnadsprojekt taga hänsyn till huru planerna på ett förvaltnings- och turistcentrum i Mariehamn samtidigt fortskridit. Den 13 juni 1969 hade sålunda Ålandsdelegationen beslutat bevilja landskapet Åland extraordinarie statsanslag dels om 10.265.000 mark för uppförande av en hotell- och restauranganläggning i Mariehamn och dels om 13.675.000 mark för uppförande av landskapets självstyrelsegård jämte en museibyggnad och en ämbetsbostad för lantrådet samt parkeringsanläggningar och med Ålands turisthotell gemensamma tekniska anläggningar och befolkningsskydd.

I november samma år besöktes landskapet av dåvarande finansministern och andra representanter för finansministeriet och härvid träffades en ^{principiell} överenskommelse om finansieringsprogrammet för Ålands turisthotell och Självstyrelsegård jämte anslutna byggnader.

Under sådana förhållanden var det icke längre möjligt att påskynda arbetena med projekteringen av ett nytt skolkomplex för alla de tre sjöskolorna gemensamt. Dessutom var också viss tveksamhet rådande därom, huruvida det skulle vara ändamålsenligt och nödvändigt att inrymma även Ålands sjöfartsläroverk i den gemensamma nya skolbyggnaden. Av ifrågavarande tre sjöskolor var emellertid Ålands sjömansskola i den svåraste situationen, eftersom skolan måste arbeta i ett tiotal olika, upphyrda lokaliteter i Mariehamn. Det föreföll därför mest angeläget att snabbt åstadkomma en förbättring av sjömansskolans lokalitetsförhållanden.

Också av andra orsaker var det nödvändigt att omedelbart vidtaga åtgärder för att samla och modernisera Ålands sjömansskolas lokaliteter. En statskommitté hade i betänkande av den 31 december 1969 föreslagit, att för framtiden tvenne svenskspråkiga sjömansyrkesskolor skulle vara verksamma i landet, en på Åland med beräknade 104 elever per år och en i Åbo med beräknade 136 elever per år.

Under år 1969 har från Ålands sjömansskola utdimitterats inalles 93 elever och under år 1970 tillsvdare inalles 57 elever. Höstterminen 1969 intogs till skolan sammanlagt 65 nya elever och höstterminen 1970 sammanlagt 55 elever. Om också Ålands sjömansskola detta läsår arbetar med samtliga klasser, nödgas man ändock konstatera att skolan tidvis

icke haft ett tillfredsställande elevantal. Skulle en andra svenskspråkig sjömansyrkesskola förläggas till Åbo, är det icke osannolikt att följderna därav för Ålands sjömansskola skulle bli mycket besvärande. Innevarande läsår är mindre än hälften av eleverna i Ålands sjömansskola hemmahörande i landskapet.

Svenska Yrkesutbildningsstyrelsen i Helsingfors, som beretts tillfälle att uttala sig över den ovannämnda statskommitténs betänkande, ställer sig negativ till tanken på att grunda en andra svenskspråkig sjömansyrkesskola i landet och anför bl.a. följande:

- - - - -
 "Om den svenska utbildningskapaciteten utbyggs att omfatta 240 elever årligen, såsom kommittén föreslår, innebär detta en fyra gånger större kapacitet än den nuvarande. Svenskarna skulle även enligt detta stå för över 20 procent av den totala utbildningskvoten.

Svenska Yrkesutbildningsstyrelsen anser denna andel alldeles för högt beräknad. Det skulle bl.a. innebära att 6,3 procent av en svensk årsklass, vilken uppgår till 3.800, söker sig till denna utbildningsform. Det kan härvid påpekas att den s.k. Itäläkommittén (utbildningsstrukturkommittén) i sitt betänkande räknar med att skolor för trafikyrkena år 1985 kommer att stå för 1,8 procent av den utbildade arbetskraften mot nuvarande 2,9 procent. Enligt uppgifter från Finlands Sjömansunion är andelen svenska sjömän i dag c. 10 procent medan den tidigare varit betydligt större. Styrelsen utgår ifrån att det svenska utbildningsbehovet motsvarar c. 10 procent av det totala, vilket betyder att den kvot om 104 elever per år som kommittén föreslagit för Ålands sjömansskola tillgodoser det svenska utbildningsbehovet."

- - - - -
 "Härtill kan anföras att vid den konferens, som Svenska Yrkesutbildningsstyrelsen anordnade tillsammans med Svenska kulturfonden i januari 1969 uttalades stöd för att den svenskspråkiga manskapsutbildningen inom sjömansyrkena koncentreras till sjömansskolan i Mariehamn, såvida en utredning inte klart pekar på behovet av ytterligare en svenskspråkig sjömansskola."

- - - - -
 "Hänvisande till ovanstående anser Svenska Yrkesutbildningsstyrelsen att Ålands sjömansskola tills vidare täcker det svenska utbildningsbehovet för sjömän, varför det inte torde finnas anledning att i detta skede inrätta en ny svensk sjömansskola. Styrelsen förutsätter samtidigt att Ålands sjömansskola ges de nödiga resurserna."

Riksmyndigheterna torde ännu icke ha tagit ställning till frågan om grundandet av en andra svenskspråkig sjömansyrkesskola men eftersom elevunderlaget - åtminstone så länge sjömansskolan icke är en obligatorisk skola - knappast kan vara tillräckligt för två livskraftiga, svenskspråkiga sådana yrkesskolor i landet, har landskapsstyrelsen ansett, att åtgärder snabbt måste vidtagas för att höja Ålands sjömansskolas kapacitet och för att påvisa dess förutsättningar att såsom en fullt modern yrkesskola handha hela den svenskspråkiga sjömansutbildningen i landet.

Ålands sjömansskola verkar sedan år 1961 och alltfortfarande såsom landets enda svenskspråkiga sjömansyrkesskola. Totalantalet elever, som under perioden 1949-1970 inhämtat undervisning i denna skola eller i dess föregångare, Kock- och Stuertskolan i Mariehamn, uppgår till 670 stycken. Av eleverna har sammanlagt 310 stycken eller 46,3 % varit hemmahörande på Åland. Sjömansyrkesutbildningskommittén har kalkylerat med en årlig utbildningskvot om c. 1.000 elever. Även om man, med beaktande dels av kraven på en framtida intensifierad yrkesutbildning för sjömän och dels av måhända mera än hittills från arbetsgivarhåll betonade fordringar på yrkesutbildning såsom en förutsättning för sjö-tjänst, skulle räkna med en svenskspråkig utbildningskvot om 15 % av den totala kvoten årliga elever, kommer man ändå icke till högre tal än c. 150 svenskspråkiga elever årligen. Det måste ifrågasättas om nämnda elevantal kan anses såsom ett tillfredsställande underlag för två särskilda yrkesskolor. Eftersom Ålands sjömansskola i dag är en etablerad svensk sjömansyrkesskola, måste det vara ett påtagligt riksintresse, att denna skola utbygges och stödes såsom den enda svenskspråkiga sjömansyrkesutbildningsanstalten i landet. Självstyrelsemyndigheterna äro för sin del beredda till en avgörande satsning för Ålands sjömansskolas fortbestånd och eftersom den finskspråkiga sjömansyrkesutbildningen blivit väl tillgodosedd bör det ligga i alla berörda parter intresse, att medverka till en tillräckligt livskraftig och ändamålsenlig utbyggnad av den svenskspråkiga sjömansyrkesutbildningen i Finland.

För att lösa de aktuella utrymmesproblemen för Ålands sjömansskola har landskapsstyrelsen låtit utarbeta ett förslag, som innebär att ytterligare en flygelbyggnad uppföres vid Ålands yrkesskola. Ritningarna har uppgjorts av Arkitektbyrå Elma och Erik Lindroos, Helsingfors. Enligt detta förslag, som blivit godkänt av Byggnadsstyrelsen den 14 juli och av Yrkesutbildningsstyrelsen den 21 augusti 1970, skulle av sammanlagt 3.200 m² golvyta till Ålands sjömansskolas förfogande stå c.

2.000 m², dels för klassrum, för ekonomiavdelningens behov, för däcksmanskapsavdelningens behov samt för skolans administration erforderliga utrymmen och dels för särskilda omskolningskurser. Sjömansskolans skeppselektrikerlinje skulle inrymmas i yrkesskolans nya tillbyggnadsetapp II och sjömansskolans maskinmanskapsklass skulle erhålla sitt arbetsrum i yrkesskolans huvudbyggnad. Internatsfrågan för sjömansskolans elever kommer att lösas sålunda, att 50 dubbelrum under vinterhalvåret upphyres i ett planerat nytt Sjömanshem i Mariehamn. Totalt kan man räkna med utrymme i Ålands sjömansskola för 120-130 elever per år.

Eftersom jämlikt lagen den 9 januari 1970 om främjande av yrkesutbildningen inom utvecklingsområdena, verksamheten vid Ålands yrkesskola bör främjas så, att behovet av yrkesutbildning inom landskapet Åland tillgodoses, har landskapsstyrelsen också planerat att i Ålands sjömansskolas berörda nybyggnad ställa till yrkesskolans disposition c. 1.200 m² golvyta, avsedd för maskinreparationsavdelningens bilmekanikerlinje, som härvid skulle omorganiseras och moderniseras med bl.a. s.k. stationsundervisning. Den nuvarande bilmekanikerlinjen vid Ålands yrkesskola förfogar för närvarande över ett mycket trångt och otillfredsställande arbetsrum. De utrymmen som Ålands yrkesskola skulle disponera över, skulle delägarkommunerna i yrkesskolan tillsvidare hyra av Ålands sjömansskola, d.v.s. av landskapet. I fall lagen om främjande av yrkesutbildningen inom utvecklingsområdena icke skulle komma att förnyas att gälla efter år 1975, skulle de i Ålands yrkesskola delaktiga kommunerna anmodas att till landskapet erlægga den för dessa delägarkommuner beräknade andelen av grundläggningskostnaderna.

Kostnaderna för detta byggnadsföretag har av arkitektbyrån i mars 1970 beräknats till 3.000.000 mark. Den härvid förutsatta kostnaden per kubikmeter, 180 mark, kommer dock med största sannolikhet, om bygget förverkligas under år 1971, att stiga till 200 mk/m³, varför en realistisk kostnadsberäkning i dag uppenbarligen bör sluta på 3.302.000 mark.

Landskapsstyrelsen önskar understryka, att sjömansskolans förläggande omedelbart invid Ålands yrkesskola skulle medföra vissa uppenbara fördelar för sjömansskolans elever, eftersom man kan utgå från att viss utrustning, som yrkesskolan förfogar över, i så fall kan disponeras gemensamt. Frågan om var den båthamn jämte tillhörande anläggningar, som en sjömansskola bör förfoga över, skall anläggas, kan enligt landskapsstyrelsens mening avgöras oberoende av själva skolhusets placering i dag. Det är mycket svårt att blicka in i framtiden, men såsom av

långtidsplanen för större investeringar under perioden 1971-1976 framgår, har byggnader för sjöfartsundervisningen nu inplacerats år 1977 eller senare. Detta förslag kan tolkas så, att en ny skolbyggnad för Ålands tekniska skola börjar uppföras så snart "Projekt 77" slutförts. Därefter ombygges och renoveras Ålands sjöfartsläroverks nuvarande byggnad för den nautiska utbildningens behov och först därefter, d.v.s. någon gång åren 1980-1985 skulle till behandling upptagas frågan om Ålands sjömansskolas eventuella anslutning till Ålands tekniska skola.

Under hänvisning till ovanstående får landskapsstyrelsen förtydligt förorda föreslå,

att Landstinget skulle ingå till Ålandsdelegationen med en sålydande framställning:

"Till Ålandsdelegationen

från Ålands landsting.

Den 18 juni 1964 har Republikens President - - - - (likasom i framställningen) - - - - i dag uppenbart bör sluta på 3.302.000 mark.

Under hänvisning till ovanstående får Ålands landsting förtydligt förorda samt hemställa

att Ålandsdelegationen ville bevilja landskapet Åland ett extraordinarie anslag om 3.302.000 mark för uppförande av ett skolhus för Ålands sjömansskola.

Mariehamn, den 1970.

På landstingets vägnar:

Mariehamn, den 25 november 1970.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Martin Isaksson

Äldre landskapssekreterare Jan-Erik Lindfors.